

EN ÜSTÜN SADAKA; DOĞRU, HAK SÖZÜ SÖYLEMEKTİR

Eûzübillâhimineşşeytânirracim.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

el-Hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn. Ve's-salâtu ve's-selâmu alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihşânin ecmaîn.

a. Sadakanın En Üstünü

Emmâ ba'd:

Fe-kâle Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

مَا مِنْ صَدَقَةٍ أَفْضَلَ مِنْ قَوْلِ الْحَقِّ

Mâ min sadakatin efdale min kavli'l-hakki.

Cabir radiyallahu anh'ten.

Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem buyuruyor ki;

Mâ min sadakatin efdale min kavli'l-hakki. "En üstün sadaka doğru, hak sözü söylemektir."

Burada bizim alıştığımızın dışında bir şeyle karşılaşmış oluyoruz. Biz “sadaka” deyince fakirin avucuna para vermek veyahut yiyecek içecek, bir şey vermek diye anlarız. Ama hak sözü söylemenin de “sadaka” diye isimlendirildiğini görüyoruz burada. Demek ki Cenâb-ı Hak Teâlâ hazretleri bizim tahmin etmediğimiz bazı şeylere de alıştığımız şeyler gibi sevap veriyor. “Az sadaka çok belayı def eder. Başımızın gözümüzün sadakası olsun, al...” filan diye vermeye alışmışız. Ama doğru söz söylemek, sözü doğru söylemek, hak sözü yeri geldiği zaman dobra dobra söylemek, işte bu da sadakadır. Bu da çok önemli. Hatta cihadın en üstünü bu doğru sözü zalim hükümdarın karşısında söylemek.

b. Cihadın En Üstünü

Efdalü cihâdin kelimetü hakkın inde sultânin câir.

“Cihadın en üstünü...”

Düşünebiliyor musunuz; Firavun’un karşısına gitti de Musa *aleyhisselam*, tamamen onun düşündüğünün, inandığının, uyguladığının tersine olan şeyleri çatır çatır söyleyebildi.

Hani ne muazzam bir şey... Kötülük yapabiliirdi; öldürebilirdi, kesebilirdi, parçalayabiliirdi. Ama Allah koruyunca tabii bir şey yapamıyor, Allah'ın hak peygamberi olduğundan...

Fakat böyle bir kendinizi o zamana götürün, olayı şöyle bir düşünün. Söylenmiyor. Bu devirde, yirminci yüzyılda, hürriyetlerden bahsedilen şu devirde dünyanın hiçbir yerinde insanın gönlünden geçiren aklının erdiği bir gerçeği daha daha söyleyemiyor. Bir sürü mâni var. Daha daha konuşmaya, hakkı söylemeye her yerde mâni var. Doğru söyleyeni dokuz köyden kovuyorlar, "Doğru söyledin!" diye. Ama en kıymetli bağış, en kıymetli sevap kazanma vasıtası doğruyu konuşmak. Tabii doğrunun konuşulmasının, söylenmesinin üslubu var, şekli var. Kaş çatarak, bağırarak, çağırarak söylediğin zaman ters tesir uyandırır, kaçırır.

Musa *aleyhisselâm*'a Allahu Teâlâ hazretleri buyuruyor ki;

"Firavun'a git. Harun'la beraber ya Musa, Firavun'a git. İkiniz beraber gidin, konuşun. Ama..."

فَقُولَا لَهُ قَوْلًا لِّئِنَّا لَعَلَّهُ يَتَذَكَّرُ أَوْ يَخْشَى

*Fe-kûlâ lehû kavlen leyyinen.*¹ “Yumuşak söz söyleyin.”

Doğru sözü direk gibi değil, böyle ‘güm’ diye burnunun ortasına burnunu kanatacak gibi, suratını dağıtacak gibi, yüzünü çarşamba pazarına çevirecek gibi değil; doğru sözü direk gibi doğru değil, *fe-kûlâ lehû kavlen leyyinen*, yumuşak söyle.

Le-allehû yetezekkeru ev yahşâ. “Belki aklını başına getirir, aklını başına devşirir. Belki kendisini toparlar.”

“Ben haksızım.” der belki, Allah’tan korkar.

“Sen ilk önce güzel güzel, yumuşak yumuşak söyle. Hemen düşmanca bir tavırla söyleme.” diyor. Bu da hak sözü söylemenin âdâbını gösteriyor. Hak sözü söyleyeceğiz ama karşı tarafı tepki durumuna getirmeden, ters tesir yaptırmadan, yumuşak yumuşak, güzel

¹ 20/Tâhâ, 44.

güzel, tatlı tatlı, sakın sakın hak sözü öyle söylemek lazım.

Böyle hareket etmeye kendimizi alıştıra-
bilsek, çoluk çocuğumuzu alıştıra-
bilsek, dünyada birçok kavgayı kökünden halletmiş olu-
ruz. Birçok kavga var. Gürültüler patırtılar ne-
den oluyor?

Sertelmekten oluyor. “Ben haklıyım!”
diye o serteliyor. Ötekisi “Ben haklıyım!” diye
serteliyor. İki de karşı karşıya gelince her şey
çatır çutur kırılıyor.

Fakat unutmamamız gereken bir şey var;
hak sözü söyleyeceğiz. Hakkı söyleyeceğiz,
hakkı söylemekten geri duymayacağız, çekin-
meyeceğiz, söyleyeceğiz.

İkincisi; konuştuğumuz zaman doğru ko-
nuşacağız, yalan, eğri büğrü, aldatmaca vesa-
ire olmayacak. Müslümanın en önemli, en
başta gelen huylarından birisi; doğru sözü söy-
leyecek. Dobra dobra doğruyu söyleyecek.
Müslümana yalan söylemek yakışmaz, aldat-
mak yakışmaz.

مَا مِنْ صَدَقَةٍ أَفْضَلَ مِنْ صَدَقَةٍ تَصَدَّقَ بِهَا
عَلَى مَمْلُوكٍ عِنْدَ مَلِيكَ سَوْءٍ

Mâ min sadakatin efdale min sadakatin tasaddaka bihâ alâ memlûkin inde melîki sev'in.

c. Köleyi Zulümden Kurtarmak İçin Verilen Sadaka

Ebû Hüreyre *radiyallahu anh'*ten.

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki;

“Zalim bir sahibin elinde bulunan bir köleye verilen masraf kadar faziletli bir masraf olamaz...”

Aadam zalim; dövüyor, vuruyor, “Sen karışma! Bu benim kölem.” diyor, canını çıkartıyor.

“Adamcağızı o zalim adamın elinden kurtarmak için yapılan yardım kadar kıymetli yardım olamaz.”

Çünkü zalim; ötekisinin savunulacak bir şeyi vesairesi yok. Bilâl-i Habeşî'ye nasıl eziyet ediyorlardı... *Radiyallahu anh...* Dininden dönsün, İslâm'ı bıraksın diye ne ezalar cefalar

ediyorlardı. Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz *radı-yallahu anh* parasını ödeyiverdi. Yüksek para da istedi. Olsun, ödedi, hürriyetini sağladı. Ne sevap kazandı ama Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz... Bilâl-i Habeşî'nin o candan duaları, o mübarek müezzinin...

Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* vefat edince üzüntüsünden Medine'de duramamış, bırakıp gitmiş. Duramamış oralarda... Ağlamaktan, üzüntüden gezememiş. Sonra yıllar geçmiş, yine hasreti artmış, "Resûlullah Efendimiz'in kabrini ziyaret edeyim." diye Medine-i Münevvere'ye bir gelmiş, bir ezan okumuş... Bütün ahâli dışarı çıkmış; "Peygamber Efendimiz'in devri geri mi geldi?" diye. O eski günleri hatırlamışlar. Çok mübarek bir insan.

Heyye ale's-selâ dermiş, *hayyâ* dememiş. Habeşli olduğu için biraz uzun da... Hani Karadenizli'nin, Diyarbakırlı'nın, Erzurumlu'nun konuşması biraz farklıdır veyahut Trakyalı'nın veyahut İzmirli'nin, Aydınlı'nın konuşması farklıdır. "Onun *heyye ale's-selah* demesi başkalarının *hayyâ ale's-selah*

demesinden hayırlıdır.” diye Efendimiz korumuş, onu savunmuş.

Efendimiz’in sevdiği bir mübarek zât. İşte onu âzat ediverdi, ne sevaplar kazandı...

d. Müslümanın Kardeşine Yaptığı Bağışın En Üstünü

Üçüncü hadîs-i şerîf:

مَا مِنْ صَدَقَةٍ يَتَصَدَّقُ بِهَا رَجُلٌ عَلَىٰ أَخِيهِ أَفْضَلَ
مِنْ عِلْمٍ يُعَلِّمُهُ إِيَّاهُ

Mâ min sadakatin yetasaddaku bihâ racülün alâ ahîhi efdale min ilmin yuallimihû iyyâhu.

Bu hadîs-i şerîfte de Peygamber Efendimiz buyuruyor ki;

“Adamın kardeşine yaptığı bağışın en üstünü, en sevaplısı, en değerlisi...” *Min ilmin yuallimihû iyyâhu.* “Ona öğrettiği bir ilimdir.”

Ondan daha değerlisi yok. Yani ilim öğretmek çok büyük bir bağış, çok büyük bir ikrâm, ondan daha büyük bir ikrâm olamıyor.

Bu üç hadîs-i şerîf aşağı yukarı belli konuda toplandı.

Birincide doğru sözü söylemenin çok sevap olduğunu öğrendik. İkinciden zulme uğrayan bir kölenin kurtarılması için yapılan masrafın çok sevaplı olduğunu öğrendik. Üçüncüden de bilen bildiğini kardeşine öğretmesinin çok sevap olduğunu öğrendik.

Demek ki bilen ilmini başkasına öğretirse çok büyük sevap kazanmış oluyor. Tonlarla para harcamış olsan, daha çok sevap kazanmış oluyor. Çünkü o ilimden artık o söyleyecek, başkasına öğretecek, kim bilir bilgi ne kadar üreyecek, yayılacak, ne kadar sevaplar hâsıl olacak... Hepsinin sebebi bu. Öğretti ona, hepsinin sevabının bir kopyası buna gelir. Onlardan bir şey eksilmeden bu ilk adama -mübarek adama- gelir. Onun için, çoluk çocuğumuza veya arkadaşlarımızın çoluk çocuğuna veya eşimize, dostumuza, akrabamıza, ailemizin fertlerine bir şeyler öğretilim.

Bir arkadaşın çocuklarından bahsettiler. Ne yapıyormuş?

İki karış çocuk, boyu iki karış; tıkır tıkır efendim Sad b. Ebû Vakkas *radıyallahu anh'*ın rivayet ettiğine göre Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuş, şöyle buyurmuş...” diye tıkır tıkır söylüyor.

Neden?

Babası öğretiyor da ondan. Boş durmuyor. Babası öğretiyor, onlar da öğreniyor. Yeri geliyor, söylüyorlar.

Çok önemli! Bu küçükken keşke vakitler boşa geçmese, keşke televizyonları evden atsak. Televizyon çok vakit çalıyor, vakit kaçırıyor; ömür hırsızı, telef makinesi. Telef, israf... Telef makinesi, o olunca çalışma olmuyor. Halbuki çoluk çocuğumuza kendi bildiğimizi öğretsek yeter. Küçükken çocuklar çok bilgiler alıyor.

Hatta ben bazı kimselerle yol arkadaşlığı, ahbaplığı yaptım. Boş zaman geçirmeyi çok ayıp görüyorlar, bu bildiği şeyi buna anlatıyor, vakit boş geçmesin diye. Bitiriyor, bu buna anlatıyor, bu buna anlatıyor... Aynı şey olsa bile birbirlerine anlatıyorlar, böylece ilim öğrenmiş oluyor. Çok hoşuma gitti. Camide halka

oluyorlar. Yuvarlak, sıra kaymasın diye, öyle karmakarışık olsa atlanabilir. Halka oluyorlar, birisi *Fâtiha*'yı okuyor, yanındaki okuyor, onun yanındaki okuyor, onun yanındaki, onun yanındaki, onun yanındaki... Halkaları tamam oluyor ama bir *Fâtiha*'da bile cemaat ne kadar yanlışlar yapıyormuş meğerse... Ama düzeltmek yok, düzeltmek yasak. O kendisi nasıl okuyorsa okuyacak, ötekilerden duyduğu zaman; "Ben burasını böyle okuyorum." diye kendisini düzeltecek. Mahçup etmek yok. "Sen oku. Sen oku. Sen oku. Sen oku..." Bir daha, bir daha... Bıkmıyorlar.

Neden?

Çünkü ilim müzâkere etmek sevap, Kur'an okumak sevap.

Ama anlaşılıyor ki 70 yaşındaki adam daha *Fâtiha*'yı doğru okuyamıyor. 70 yaşına gelmiş, *Fâtiha*'yı doğru okuyamıyor. Ortaya çıkıyor. Vay be, biz sadece çocuklara bir şey öğreteceğimizi sanıyorduk. Tabii bu çocukken bir şey öğrenmediyse, büyüdüyse ne olacak? Cahillik ömrünün sonuna kadar devam edecek mi? Olur mu öyle şey?

Ona da öğretmek lazım.

Onun için, vakit boş geçirtmeyip, her fırsatı değerlendirip bildiğimiz şeyin tekrarı bile olsa aramızda onu tekrarlamak lazım, sevapları kazanmak için.

Allahu Teâlâ hazretleri ömrünü böyle zâyi etmeden hayırlı sevaplarla geçirmeyi cümlemize muvaffak eylesin. Hepimizi rızasına erenlerden eylesin. Cennetine girenlerden eylesin. Cemâlini görenlerden eylesin.

el-Fâtîha!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

13 Cemâziye'l-Evvel 1421 /

14.08.2000

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

